

Конституційне право

УДК 343.14

Байрачна Лариса Кимівна

*кандидатка філософських наук, доцентка,
доцентка кафедри конституційного права України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Байрачная Лариса Кимовна

*кандидат философских наук, доцент,
доцент кафедры конституционного права Украины
национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого*

Bayrachna Larysa

*PhD in Philosophy, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Constitutional Law of Ukraine
Yaroslav Mudryi National Law University*

Бурдай Юрій Юрійович

*студент магістратури міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Бурдай Юрий Юрьевич

*студент магистратуры международно-правового факультета
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого*

Burdai Yurii

*Master's Student of the International Law Faculty
Yaroslav Mudryi National Law University*

**ЗАГАЛЬНО-ПРАВОВА СУТНІСТЬ ДОКТРИНИ ПЛОДІВ
ОТРУЄНОГО ДЕРЕВА ЯК ОСНОВНОГО АСПЕКТУ В СИСТЕМІ
ІНСТИТУТУ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ**

**ОБЩЕПРАВОВАЯ СУТЬ ДОКТРИНЫ ПЛОДОВ ЯДОВИТОГО
ДЕРЕВА КАК ГЛАВНОГО АСПЕКТА В СИСТЕМЕ ИНСТИТУТА
ДОПУСТИМОСТИ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ
GENERAL LEGAL ESSENCE OF THE DOCTRINE OF POISONED
TREE FRUIT AS A MAIN ASPECT IN THE INSTITUTE'S SYSTEM OF
ADMISSIBILITY OF EVIDENCE**

Анотація. В статті наведений критичний аналіз доктрини «плодів отруєного дерева» крізь призму його тлумачення Європейським судом з прав людини, наукового та практичного підходу до його формування судовою практикою українських національних судів, зокрема, але не виключно, Верховним Судом, судові рішення якого носять прецедентний характері з огляду на приписи чинного процесуального законодавства України. Наведений загальний погляд на базисні та ключові стандарти, встановленого інститутом допустимості доказів у їх сукупності та кожного окремо.

Інститут допустимості доказів має давню історію свого розвитку. На сьогоднішній день положення про недопустимість доказів, отриманих з порушенням процесуального законодавства, закріплено на рівні європейського судочинства у таких Рішеннях Європейського суду з прав людини, як «Гефген проти Німеччини» [1], «Тейксеїра де Кастро проти Португалії» [2], «Шабельник проти України» [3], «Балицький проти України» [4], «Нечипорук і Йонкало проти України» [5], «Яременко проти України» [6]. Зазначена вимога до допустимості доказів сформульована у згаданих Рішеннях досить лаконічно й чітко, та, наразі є предметом її втілення як системі правотворчості, так й в системі правозастосування. В юридичній літературі, як і раніше, йде дискусія щодо доктрини «плодів отруєного дерева», яка безпосередньо пов'язана із визнанням похідних від доказу, який було отримано з порушенням приписів законодавства України

– недопустимими. В ході дослідження було встановлено невизначеність у тому, що приведення в дію даної доктрини виступає необхідним лише в тому разі, коли порушення умов допустимості ставить під сумнів достовірність доказів. Отже, необхідно визначитися, чи має взаємозалежність допустимості та достовірності доказів або «плоди отруєного дерева» з'являються за інших умов, коли доказ визнано недопустимим, незалежно від цього впливу на достовірність.

Ключові слова: гарантії захисту права та свобод громадян, недопустимість доказів, доказова база.

Анотація. В статті приведено критичний аналіз доктрини «плодов ядовитого дерева» сквозь призму його трактування Європейським судом по правам людини, наукового і практичного підходу к його формуванню судовою практикою українських національних судів, в частині, але не виключно, Верховним Судом, судові рішення якого несуть прецедентний характер з урахуванням передбаченого діючого процесуального законодавства України. Приведено загальний погляд на базисні і ключові стандарти, установлені інститутом допустимості доказів в їх сукупності і кожного окремо.

Інститут допустимості доказів має давню історію свого розвитку. На сьогоднішній день положення про недопустимість доказів, отриманих з порушенням процесуального законодавства, закріплено на рівні європейського судопроводства в таких рішеннях Європейського суду по правам людини, як «Гевген проти Німеччини» [1], «Тейксейра де Кастро проти Португалії» [2], «Шабельник проти України» [3], «Балицкий проти України» [4], «Нечипорук и Йонкало проти України» [5], «Яременко проти України» [6]. Указанное требование к допустимости доказательств

сформулировано в упомянутых Решениях достаточно лаконично и четко, и сейчас является предметом ее воплощения как системе правотворчества, так и в системе правоприменения. В юридической литературе по-прежнему идет дискуссия по поводу доктрины «плодов ядовитого дерева», которая напрямую связана с признанием производных от доказательства, полученного с нарушением предписаний законодательства Украины – недопустимыми. В ходе исследования была установлена неопределенность в том, что приведение в действие данной доктрины выступает необходимым только в том случае, когда нарушение условий допустимости подвергает сомнению достоверность доказательств. Следовательно, необходимо определиться, имеет ли взаимозависимость допустимости и достоверности доказательств или «плоды ядовитого дерева» появляются в других условиях, когда доказательство признано недопустимым, независимо от этого воздействия на достоверность.

Ключевые слова: *гарантии защиты прав и свобод граждан, недопустимость доказательств, доказательная база.*

Summary. *The article presents a critical analysis of the doctrine of "poisoned tree" through the prism of its interpretation by the European Court of Human Rights, scientific and practical approach to its formation by the case law of Ukrainian national courts, in particular, but not limited to, the Supreme Court. Given the requirements of current procedural legislation of Ukraine. An overview of the basic standards and aspects of the standard established by the institute of admissibility of evidence in their entirety and individually. The institute of admissibility of evidence has a long history of development. To date, the inadmissibility of evidence obtained in violation of procedural law is enshrined at the European judicial level in such judgments of the European Court of Human Rights as Gefgen v. Germany, Teixeira de Castro v. Portugal, and Sabelnik v. Ukraine. against Ukraine", "Nechyporuk and Yonkalo against Ukraine",*

"Yaremenko against Ukraine". This requirement for the admissibility of evidence is formulated in the above-mentioned Decisions quite succinctly and clearly, and is currently the subject of its implementation in both the law-making system and the law enforcement system. In the legal literature, there is still a discussion about the doctrine of "poisoned tree fruit", which is directly related to the recognition of derivatives of evidence obtained in violation of Ukrainian law - inadmissible. In the course of the study, uncertainty was found that the implementation of this doctrine is necessary only when the violation of the conditions of admissibility calls into question the reliability of the evidence. Therefore, it is necessary to determine whether there is a dependence of the admissibility and reliability of the evidence or the "fruits of the poisoned tree" appear under other conditions, when the evidence is declared inadmissible, regardless of this impact on the reliability.

Key words: *guarantees of protection of the rights and freedoms of citizens, inadmissibility of evidence, evidence base.*

Постановка проблеми. В процесі сучасної євроінтеграції України, постає нагальне питання у визначенні процедури ведення належного та безстороннього судочинства, яке, в свою чергу, має відповідати загальноприйнятим критеріям, які висуває для нього чинне процесуальне законодавство України та визнані критерії Європейського суду з прав людини. В даному випадку нагальним виступає той базис, на якому мотивується законне та обґрунтоване судове рішення у кримінальному, адміністративному, цивільному та господарському процесі. Ним є – процедура належного подання та оцінки доказів. Так, суб'єктний склад таких процедур є різним, наприклад, збирання та подання доказів покладається на сторони судового процесу, а їх оцінка є безпосередньою компетенцією суду, що реалізується, здебільшого, у нарадчій кімнаті під час ухвалення або постановлення судового рішення по кожній конкретній справі.

З огляду на зазначене, даний інститут створює чимало колізій, прогалин та інших перешкод у здійсненні належного правосуддя. Реформування судової системи, що відбувається невеликими кроками вже більше десятиріччя створює сприятливі умови для визнання судового рішення автономним джерелом права. Положення чинного законодавства про застосування приписів Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод разом із її офіційним тлумаченням Європейським судом з прав людини, норми, що закріплюють обов'язковість Постанов Верховного Суду для виконання судами усіх інстанцій та юрисдикцій, посадовими та службовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування є такими що надають певний прецедентний характер судовим рішенням суду касаційної інстанції, інститут преюдиційності рішень, який, свого роду також створює обов'язок перед іншими судам враховувати ти чи інші положення, що визнані судом під час розгляду певної категорії справ. Усі зазначені випадки є своєрідним нововведенням в сучасній судовій системі й поряд із загальною цифровізацією судової системи залишає все менше варіантів для відхилення від зазначеної обов'язковості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню глибокого наукового дослідження доктрини «плодів отруєного дерева» приділяли увагу такі науковці, як Ковальчук С.О. [7], Дроздов О. та Шульгін С. [8]. Таким питанням, як перегляд рішень за виключними обставинами як наслідок прийняття рішення проти держави Європейським судом з прав людини займалась науковиця Яновська О.Г. [9].

Формулювання цілей статті. Завданням дослідження є аналіз правозастосовної практики тлумачення плодів отруєного дерева, встановлення загальних засад визнання доказів недопустимими крізь призму закріпленого Європейським судом з прав людини, Верховним Судом та Конституційним Судом України розуміння.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний європейський підхід, що сформований в системі й покликаний, в першу чергу, захищати права та свободи людини і громадянина є беззаперечно визнаним у практиці Європейського суду з прав людини, яка, згідно із приписами статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 року №3477-4 має застосуватись судами при вирішенні справи по суті [10]. Так, ЄСПЛ відносно нещодавно почав використовувати доктрину «плодів отруєного дерева». Сутність даної доктрини втілюється та розкривається крізь призму інституту допустимості доказів. В першу чергу, варто зазначити, що Європейський суд з прав людини розглядає дану доктрину як концептуальний підхід до позитивного зобов'язання держави, спрямованого на сприяння та реалізацію ефективних механізмів юридичних аспектів захисту прав та свобод людини та громадянина. Одним із основних таких заходів, є, власне, судовий захист, покликаний попередженню порушенню та поновленню вже порушених прав.

Якщо звернутися до історії виникнення даного терміна, зародження цієї ідеї простежується в американській судовій практиці. Так, доктрина під назвою «плоди отруєного дерева» закріплюється та розуміється як будь-який додатковий доказ, який випливає з незаконно поданого, теж вважається незаконним і не може розглядатися в суді. Якщо дерево отруєно (тобто доказ отримано незаконно), тоді й плоди (інформація, що базується на цьому незаконному доказі) теж отруєні. Така позиція також закріплена у Рішенні Європейського суду з прав людини по справі «Гефрен проти Німеччини» за заявою №22978/05 [1].

Водночас із цього правила є й винятки, наприклад, якщо слідство зможе довести, що похідні докази отримані з іншого джерела, суд їх розглядатиме. Доказ приймається до розгляду і у разі, якщо прокурор зможе довести, що інформація, що оспорується, «неминуче була б отримана

законними методами». Тільки в деяких випадках ЄСПЛ, всупереч позиції національного суду, готовий зробити висновок, що певний доказ був абсолютно ненадійним через підозрілі обставини, за яких він був отриманий (рішення у справі «Лісіка проти Хорватії»).

Позиція Європейського Суду з прав людини є послідовною щодо допустимості доказів, зібраних з порушенням заборони катування та жорстокого поводження. Наприклад, у справі «Нечипорук та Йонкало проти України» (заява №42310/04) [5] суд зазначив: допустимість як докази показань, отриманих за допомогою катування, з метою встановлення відповідних фактів у кримінальному провадженні призводить до його несправедливості в цілому, незалежно від доказової сили таких показань та від того, чи мало їхнє використання вирішальне значення для засудження підсудного судом.

Щодо доступу до правової допомоги показовим було рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Фефілов проти Росії». ЄСПЛ дійшов висновку, що заявнику не було надано можливості отримати юридичну консультацію до того, як він підписав та підтвердив повне визнання вчиненого ним кримінального правопорушення і йому було офіційно надано статус підозрюваного шляхом вручення підозри уповноваженою особою у кримінальному провадженні. Суд також зробив висновок, що можливість звернення особи до адвоката з моменту її фактичного затримання була обмежена без будь-яких «вагомих підстав», і, таким чином, мало місце порушення статті 6 Конвенції [11].

Так, у п.п. 65 і 66 рішення від 30.04.2015 р. у справі «Яременко проти України (№ 2)» Європейський Суд з прав людини закріплює свій основний висновок, закріплений у Рішення у справі «Яременко проти України», що полягає у позиції про те, що попереднє рішення, яким заявника було притягнуто до відповідальності за вчинення правопорушення базувалось на доказах, отриманих при порушенні права заявника на мовчання та його

права на захист, а також за відсутності належних процедур розслідування того, що його показання було отримано у незаконний спосіб. Висновок, винесений Європейським Судом з прав людини мотивувався тим, гарантія була порушена не лише під час фактичного допиту підозрюваного, коли він зізнався у вчинення протиправного особливо тяжкого кримінального правопорушення, а й наступні його слова, які розцінювались органами досудового розслідування та слідства як такі, що звинувачують його вчиненні такого кримінального правопорушення. До того, первинний допит був здійснення без залучення законного захисника особі, що надавала показання та свідчила проти себе всупереч наявній у законодавстві гарантії. Із урахуванням викладеного, Європейський Суд з прав людини дійшов до висновків про те, що останнє судове рішення, постановлене по справам заявника переважною мірою мотивувалось на такій самій доказовій базі, що й рішення національного суду України, які, в свою чергу, були отримані у порушення процесуальних прав заявника, та при цьому існували серйозні твердження, які органи влади так і не спростували, що усі показання було отримано під примусом, а отже вони були «плодом отруєного дерева» [12]. Отже, якщо доказове «дерево» є отруєним, то те ж саме стосується і його «плода».

У вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві зазначено, що ніхто не може бути визнаний винним за умови недоведеності вини. Основним способом доведення вини чи невинуватості особи є збір та дослідження доказів. Чинним КПК України визначено, що доказ повинен відповідати ознакам належності і допустимості, а тому варто детальніше розглянути процедуру їх отримання, а саме - додержання належної процесуальної форми.

Відповідно до ст. 86 КПК України доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом. Однак, закон окремо не виділяє такого порядку [13]. Свої роз'яснення з цього приводу

надав Пленум Верховного Суду України, зазначивши у п. 19 Постанови від 1 листопада 1996 р. № 9 таке: «...згідно зі ст. 62 Конституції України [14] обвинувачення не може ґрунтуватись на припущеннях, а також на доказах, одержаних незаконним шляхом. Докази повинні визнаватись такими, що одержані незаконним шляхом, наприклад, тоді, коли їх збирання й закріплення здійснено або з порушенням гарантованих Конституцією України прав людини і громадянина, встановленого кримінальним процесуальним законодавством порядку, або не уповноваженою на це особою чи органом, або за допомогою дій, не передбачених процесуальними нормами» [15].

Доказ можливо отримати з належного процесуального джерела, належним суб'єктом і за належною процесуальною формою. Звертаємо увагу саме на процедуру отримання доказів. Так, у ч. 1 ст. 87 КПК України зазначено, що недопустимими є докази, отримані внаслідок суттєвого порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, ратифікованими міжнародними договорами, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок суттєвого порушення прав та свобод людини.

Рішенням Конституційного Суду України (у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України) № 12рп/2011 від 20 жовтня 2011 р., визначено зміст положення Конституції про те, що «обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом». Даючи офіційне тлумачення, КСУ виходив з того, що обвинувачення особи не може ґрунтуватися на доказах, одержаних у результаті порушення або обмеження конституційних прав і свобод особи; не може бути обґрунтоване фактичними даними, одержаними в незаконний спосіб, а саме: із порушенням конституційних прав і свобод людини і громадянина; із порушенням встановлених законом порядку, засобів,

джерел отримання фактичних даних; не уповноваженою на те особою тощо. По суті цим рішенням у кримінальному судочинстві було запроваджено так звану доктрину плодів отруєного дерева. Перевірка доказів на їх допустимість є найважливішою гарантією забезпечення прав і свобод людини і громадянина в кримінальному процесі та ухвалення законного і справедливого рішення у справі [7, с. 407-409; 16].

Європейським Судом з прав людини, ухвалюючи Рішення «Родіонов проти Росії» (заява №9106/09 від 27.08.2019 року) було зазначено, що навіть наявність очевидного доказу вчинення кримінального правопорушення при затриманні одразу після його вчинення у порядку законного затримання та/або затримання уповноваженою службовою особою, службові особи правоохоронного органу мають дотримуватись усіх встановлених гарантій прав, свобод та законних інтересів особи, що підозрюється у вчинення кримінального злочину або кримінального проступку в контексті існуючої концепції справедливого суду. Із урахуванням того, що в момент затримання заявника та складання протоколу огляду його машини, він не був належним чином проінформований про право на юридичну допомогу та про право не свідчити проти самого себе, ЄСПЛ прийшов до висновку про те, що право заявника на юридичну допомогу було обмежено, а обвинувачення у кримінальній справі базувалося переважно на протоколі огляду транспортного засобу, при складанні якого були порушені права заявника. Сукупність зазначених фактів привела до порушення ст.ст. 3, 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [8, с. 215-216; 17].

Із урахуванням проаналізованих позицій Європейського Суду з прав людини, та конституційного тлумачення Конституційного Суду України з огляду на правильне трактування кримінального процесуального законодавства крізь призму застосування доктрини плодів отруєного дерева, варто прийти до проміжного висновку про те, не зважаючи на усі

думки та тлумачення, основним аспектом непорушності допустимості доказів в аспекті дослідження оспорюваного питання є саме належне та беззаперечне дотримання прав людини при реалізації інституту збирання та подання до суду доказів. Отже, правильним буде дійти до узагальнення щодо того, що основним аспектом допустимості доказів є непорушність гарантованих Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод прав та свобод людини й громадянина в момент отримання таких доказів. Саме тому, із норм, що закріплені у чинному процесуальному законодавстві України про неможливість порушення процедури отримання доказів під час їх збирання, в розрізі практики Європейського Суду з прав людини, недопустимість перетворилась у реальну, працюючу гарантію належної реалізації прав та свобод людини.

Розкриваючи питання ефективності доктрини в розрізі сучасної судової практики, О.Г. Яновська зазначає, що: «дана доктрина включає в себе оцінення не лише окремого з-поміж усіх засобів доказування, а й в сукупності усього ланцюга встановлених властивостей доказів, що об'єднують їх та створюють єдину цілісну систему інституту доказування та безпосередньо пов'язують між собою докази. Критерієм віднесення доказів до «плодів отруєного дерева» є наявність достатніх підстав вважати, що відповідні відомості не були б отримані за відсутності інформації, одержаної незаконним шляхом» [9, с. 215].

Із урахуванням того, що практика Європейського Суду з прав людини стрімко розвивається у напрямку відстоювання, захисту та забезпечення належної реалізації гарантій щодо захисту прав людини та основоположних свобод, наразі виникають підстави для перегляду Верховним Судом справ за виключними обставинами, а саме за наявності обставин із задоволення Європейським Судом з прав людини заяв громадян України до держави.

Так, 03.11.2019 року Велика Палата Верховного Суду переглянула за виключними обставинами кримінальну справу щодо особи, засудженої до

довічного позбавлення волі за умисне вбивство двох осіб на замовлення, вчинене групою осіб з особливою жорстокістю. Так, рішенням у справі «Алахвердян проти України» Європейський суд з прав людини констатував порушення підпункту «с» пункту 3 та пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. За результатами розгляду Великою Палатою ВС заяви засудженого про перегляд судових рішень з підстав встановлення ЄСПЛ порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, з них були виключені посилання на докази, отримані з порушенням Конвенції, та інші докази, отримані в подальшому на підставі цих доказів («плоди отруєного дерева»). У решті судові рішення залишені без змін [18].

У зв'язку із зазначеним, варто вказати, гарантія належної регламентації та реалізації прав та свобод людини та громадянина крізь призму дослідження інституту доказування, втілюється у процедурі збирання та дослідження зазначених доказів, що створює додаткові бар'єри з метою унеможливлення порушення основоположних принципів права та прав сторін у судовому процесі.

Висновки та перспективи. Унаслідок проведеного дослідження, справедливо дійти до наступних висновків: - положення про розуміння та закріплення доктрини «плодів отруєного дерева» на сьогоднішній день широко та зрозуміло розроблене Європейським судом з прав людини у своїх Рішеннях; - не зважаючи на думки та тлумачення, основним аспектом непорушності допустимості доказів в аспекті дослідження оспорюваного питання є саме належне та беззаперечне дотримання прав людини при реалізації інституту збирання та подання до суду доказів; - правильним буде дійти до узагальнення щодо того, що основним аспектом допустимості доказів є непорушність гарантованих Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод прав та свобод людини й громадянина в момент отримання таких доказів. Саме тому, із норм, що закріплені у чинному

процесуальному законодавстві України про неможливість порушення процедури отримання доказів під час їх збирання, в розрізі практики Європейського Суду з прав людини, недопустимість перетворилась у реальну, працюючу гарантію належної реалізації прав та свобод людини.

Література

1. Gäfgen v. Germany: Judgment of the European Court of Human Rights from 1 June 2010. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-99015>
2. Рішення Європейського суду з прав людини. Справа «Тейксейра де Кастро проти Португалії» від 09.06.1998 року. Страсбург. URL: https://ips.ligazakon.net/document/SO1246?an=5&ed=1998_06_09
3. Рішення Європейського суду з прав людини. Справа «Шабельник проти України» від 19.02.2009 року за заявою №16404/03. Страсбург. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_457#Text
4. Рішення Європейського суду з прав людини. Справа «Балицький проти України» від 03.11.2012 року за заявою №12793/03. Страсбург. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_726#Text
5. Рішення Європейського суду з прав людини. Справа «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21.04.2011 року за заявою №42310/04. Страсбург. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683#Text
6. Рішення Європейського суду з прав людини. Справа «Яременко проти України» від 12.06.2008 року за заявою №32092/02. Страсбург. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_405#Text
7. Ковальчук С.О. Вчення про речові докази у кримінальному процесі: теоретико-правові та практичні основи: монографія. Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2017. 618 с.
8. Дроздов О., Шульгін С. Доктрина плодів отруєного дерева: міжнародний історичний екскурс та національні реалії. Закон і бізнес. 2020. 21 березня – 03 квітня. № 13 (1467). URL:

https://zib.com.ua/ua/142094doktrina_plodiv_otruenogo_dereva_mizhnarodniy_istorichniy_ek.html

9. Яновська О.Г. Застосування доктрини «плодів отруєного дерева» при перегляді судових рішень за виключними обставинами. Кримінальний процес і криміналістика: виклики часу. Збірник статей за матеріалами науково-практичної конференції з нагоди 20-річчя кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка. Львів, 2020. С. 213-219.
10. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. Закон України від 23.02.2006 року №3477-15. Відомості Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
11. Рішення Європейського суду з прав людини. Справа "Фефілов проти Росії" від 17.08.2018 року за заявою №6587/07. Страсбург. URL: <https://apkrfkod.ru/pract/informatsiia-o-postanovlenii-espch-ot-17072018-po-delu-fefilov-fefilov-protiv-rossiiskoi-federatsii-zhaloba-n-658707/>
12. Рішення Європейського Суду з прав людини. Справа «Яременко проти України (№ 2)» за заявою №32092/02 від 30.04.2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a75
13. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України від 13.04.2012 року №4651-17. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
14. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 року №354к/96-вр. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
15. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя. Постанова Пленуму Верховного Суду України №9 від 01.11.1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96#Text>

16. Рішення Конституційного Суду України № 12рп/2011 від 20 жовтня 2011 року. Справа за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України. Судова влада України. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11#Text>
17. Рішення Європейського суду з прав людини. Справа «Родіонов проти Росії» за заявою №9106/09 від 27.08.2019 року. URL: <https://www.echr.com.ua/translation/sprava-rodionov-proti-rosi%D1%97-pereglyad-pres-reliz/>
18. Велика Палата ВС прийняла постанову на підставі рішення ЄСПЛ щодо довічно засудженого. Офіційний веб-сайт Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/824217/>

References

1. Gäfgen v. Germany: Judgment of the European Court of Human Rights from 1 June 2010. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-99015>
2. Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny. Sprava "Tejksejra de Kastro proty Portughaliji" vid 09.06.1998 roku. Strasburgh. URL: https://ips.ligazakon.net/document/SO1246?an=5&ed=1998_06_09
3. Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny. Sprava "Shabeljnyk proty Ukrajiny" vid 19.02.2009 roku za zajavoju #16404/03. Strasburgh. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_457#Text
4. Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny. Sprava "Balycjkyj proty Ukrajiny" vid 03.11.2012 roku za zajavoju #12793/03. Strasburgh. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_726#Text
5. Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny. Sprava "Nechyporuk i Jonkalo proty Ukrajiny" vid 21.04.2011 roku za zajavoju #42310/04. Strasburgh. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683#Text

6. Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny. Sprava "Jaremenko proty Ukrainy" vid 12.06.2008 roku za zajavoju #32092/02. Strasburgh. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_405#Text
7. Kovaljchuk S.O. Vchennja pro rechovi dokazy u kryminalnomu procesi: teoretyko-pravovi ta praktychni osnovy: monoghrafija. Ivano-Frankivsjk: Suprun V.P., 2017. 618 s.
8. Drozdov O., Shuljghin S. Doktryna plodiv otrujenogho dereva: mizhnarodnyj istorychnyj ekskurs ta nacionaljni realiji. Zakon i biznes. 2020. 21 bereznja – 03 kvitnja. # 13 (1467). URL: https://zib.com.ua/ua/142094doktrina_plodiv_otruenogo_dereva_mizhnarodnyj_istorichnij_ek.html
9. Janovsjka O.Gh. Zastosuvannja doktryny «plodiv otrujenogho dereva» pry perehljadi sudovykh rishenj za vykljuchnymy obstavynamy. Kryminalnyj proces i kryminalistyka: vyklyky chasu. Zbirnyk statej za materialamy naukovo-praktychnoji konferenciji z naghody 20-richchja kafedry kryminalnogho procesu i kryminalistyky Ljvivsjkogho nacionalnogho universytetu imeni Ivana Franka. Ljviv, 2020. S. 213-219.
10. Pro vykonannja rishenj ta zastosuvannja praktyky Jevropejskogho sudu z prav ljudyny. Zakon Ukrainy vid 23.02.2006 roku #3477-15. Vidomosti Verkhovnoji rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
11. Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny. Sprava "Fefilov proty Rosiji" vid 17.08.2018 roku za zajavoju #6587/07. Strasburgh. URL: <https://apkrfkod.ru/pract/informatsiia-o-postanovlenii-espch-ot-17072018-po-delu-fefilov-fefilov-protiv-rossiiskoi-federatsii-zhaloba-n-658707/>
12. Rishennja Jevropejskogho Sudu z prav ljudyny. Sprava "Jaremenko proty Ukrainy (# 2)" za zajavoju #32092/02 vid 30.04.2015 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a75

13. Kryminalnyj procesualnyj kodeks Ukrainy. Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 roku #4651-17. Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
14. Konstytucija Ukrainy. Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 roku #354k/96-vr. Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>;
15. Pro zastosuvannja Konstytuciji Ukrainy pry zdijsnenni pravosuddja. Postanova Plenumu Verkhovnogho Sudu Ukrainy #9 vid 01.11.1996 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96#Text>
16. Rishennja Konstytucijnogho Sudu Ukrainy # 12rp/2011 vid 20 zhovtnja 2011 roku. Sprava za konstytucijnym podannjam Sluzhby bezpeky Ukrainy shhodo oficijnogho tlumachennja polozhennja chastyny tretjoji statti 62 Konstytuciji Ukrainy. Sudova vlada Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11#Text>
17. Rishennja Jevropejskogho sudu z prav ljudyny. Sprava "Rodionov proty Rosiji" za zajavoju #9106/09 vid 27.08.2019 roku. URL: <https://www.echr.com.ua/translation/sprava-rodionov-proti-rosi%D1%97-pereglyad-pres-reliz/>
18. Velyka Palata VS pryjnjala postanovu na pidstavi rishennja JeSPL shhodo dovichno zasudzenogho. Oficijnyj veb-sajt Verkhovnogho Sudu. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/824217/>